

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2010:B16

Upprustning av loge/ladugård, Färnebo Ösby 9:1 Renovering av stomme och byte av tak m.m. inom ramen för Länsstyrelsens stöd till ekonomibyggnader av enklare typ

Anitkvarisk medverkan

Färnebo Ösby 9:1
Västerfärnebo
Västmanlands län

Lisa Skanser

**Upprustning av loge/ladugård, Färnebo Ösby 9:1
– Renovering av stomme och byte av tak m.m. inom ramen för
Länsstyrelsens stöd till ekonomibyggnader av enklare typ**

Antikvarisk medverkan

Färnebo Ösby 9:1
Västerfärnebo
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM 100109

Lisa Skanser

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2010

Omslagsfoto: Översiktsbild av gården från söder, hösten 2010

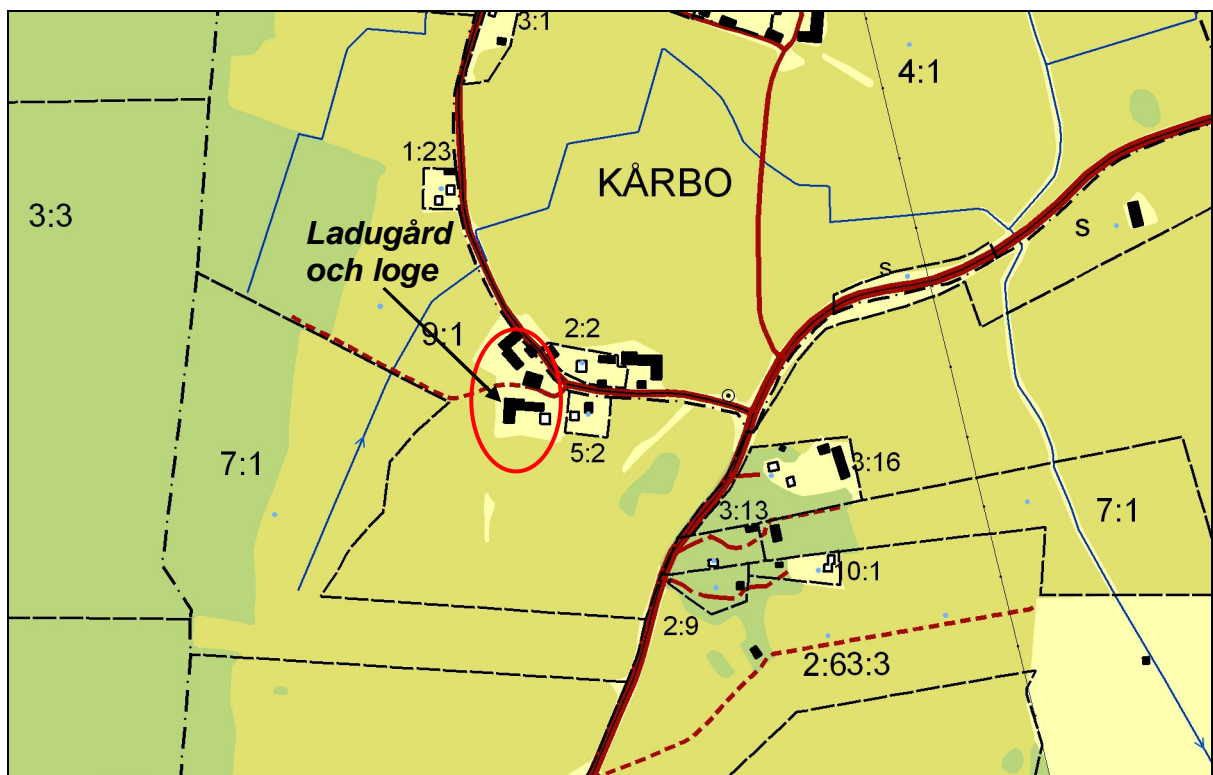
Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Lisa Skanser, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-08-1

Inledning

Färnebo Ösby 9:1 ligger i Sala kommun ca två km norr om Västerfärnebo samhälle. Fastigheten är en lantbruksegendom och bebyggelsen omfattas av ett bostadshus och sex ekonomibyggnader, varav en utgörs av den aktuella logen och ladugården. Byggnaden är sammanbyggd med ett uthus öster om ladugården. Byggnadens kulturhistoriska värde är knutet till gården som helhet där varje enskild byggnad är betydelsefull. Strax öster om Färnebo Ösby ligger riksintresseområdet Nötmyran, U15, som bl a utgörs av ett värdefullt odlingslandskap. Fastighetsägaren har sökt bidrag inom ramen för Länsstyrelsen i Västmanlands läns stöd för ekonomibyggnader av enklare typ. Länsstyrelsen beviljade bidrag på 75 000 kr i beslut daterat 2010-05-17, dnr 434-11015-09. För antikvarisk medverkan svarade Västmanlands läns museum genom antikvarie Lisa Skanser som även sammanställt rapporten.

Bebyggelsen på gården är inringad med röd ring och logen är markerad med en pil. Utdrag ur digitala fastighetskartan från 2004, skala 1:8000.

Historik

På Häradsekonomska kartan, upprättad mellan åren 1905-11, ser bebyggelsestrukturen annorlunda ut jämfört med idag¹. Det är troligt att logen/ladugården, i dess nuvarande form, tillkommit efter att kartan upprättats. Årtalet 1906 förekommer på ett antal ställen inne i byggnaden.

¹ Akt Svedbo J112-83-1. Lantmäteriet.

Häradsekonomiska kartan upprättad mellan åren 1905-11. Gården är inringad.

Beskrivning

Logen är uppförd i stolpverk och sammanbyggd i vinkel med ladugården som har stående timmer i nedervåningen och stolpverk i övre delen. Återvunnet virke från äldre byggnader har använts. Logen och ladugårdens stolpverksdelar har fasader klädda med rödslammad, stående slät panel. Grunden bestod av plintar av natursten Sadeltaket var belagt med tvåkupigt lertegel på undertak av spån. Fönstren saknar bågar och glas. Byggnaden har flera ingångar av enkla bräddörrar klädda med svart panel.

Byggnadsvårdsåtgärder

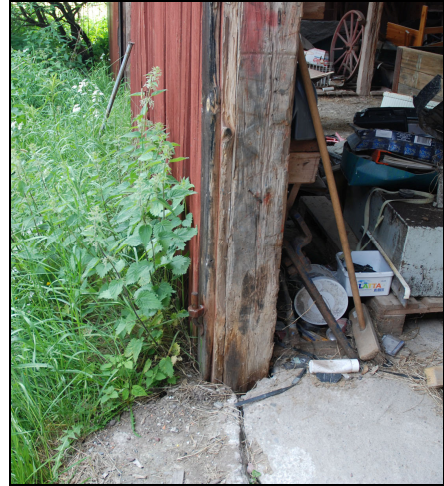
Före

Teglet på taket var i många fall sprucket och pannorna hade halkat ur läge eller fallit ned. Delar av stommen och panel var rötskadade och det fanns risk för att byggnaden skulle rasa. Byggnadens stomme hade kalvat i väg åt olika håll av olika orsaker:

- Rötskadade bärande delar.
- Invändigt i stolpverkskonstruktionen hade ett par stolpar tagits bort av tidigare ägare samt att strävorna överlag var av klen dimension. Antalet snedsträvor var även få i takkonstruktionen.
- Invändigt golv utgörs av gjutna cementplattor som var i kontakt med syllar och stolpar.
- Byggnaden står på lergrund
- Byggnaden står i ett vindutsatt läge.
- Kring byggnaden var marknivån hög och det var riktigt med växtlighet intill.

Ladugårdens södra fasad innan renovering.

Stolpe i kontakt med cementgolvet.

Fastighetsägare Håkan Persson vid ladugårdens norra fasad.

I logens vägg syns hur byggnaden kalvat.

Bilden visar tydligt hur sned stommen är.

Rötskadad panel, västra fasaden.

Logen invändigt, klent med stolpar och strävor i relation till byggnadens storlek, markförhållanden och vindkrafter på platsen.

Efter

Takteglet plockades av och röd trapetskorrugerad plåt lades istället, undertak av spån behölls. Genom att lägga plåt i stället för tegel minskades vikten från taket vilket var positivt med tanke på byggnadens något bristfälliga viktfordelning. Plåten ger också viss skivverkan vilket hjälper till att staga upp och hålla mot vindkrafter. Nya vindskivor och fotbrädor monterades samt hängrännekrokar. Kring byggnaden röjdes växtlighet och marken dränerades. Invändigt bilades cementgolvet bort längs med syllen. Stommen riktades upp och rötskadade delar byttes ut. På några ställen i logen skarvades syllen. Fyra högben monterades på de ställen där extra förstärkning i stommen krävdes. På några ställen monterades även snedsträvor. Rötskadat stående timmer, under fönstren i ladugårdsdelen, ersattes med återanvänt timmer. Under ladugårdsdelen var syllen helt uttjänt och ersattes med en gjuten sula på vilken syllpapp och en planka av tryckimpregnerat virke lades. Under några stolpar i logen göts cementplintar, men de stenar som låg stabilt behölls. Rötskadad och uttjänt panel skarvades med nya bitar. Skivor har monterats över fönsteröppningar i fasaderna.

Ladugård och loge från norr

Loge från öster

Ladugård från söder

Loge från väster

Växtlighet har röjts och dränering grävts ned.

Cementgolvet har bilats bort vid väggens insida. Sula har gjutits under ladugårdsdelens väggar.

Sula under ladugårdsdelens norra vägg och nytt stående timmer under fönster.

Högben och extra sträva monterad på skullen över ladugården.

Stolpe uppriktad, plint gjuten och panel lagad.

Vid logens västra fasad har syllen skarvats, plint gjutits under bärande del och ett extra högben monterats.

Resultat

Restaureringen av logen och ladugården har skett enligt fastighetsägarens bidragsansökan och länsstyrelsens beslut och godkänns ur antikvarisk synvinkel.

Litteratur och källor

Svedbo J112-83-1. Häradsekonomska kartan 1905-11. www.historiskakartor.lantmateriet.se

Administrativa uppgifter

Västmanlands läns museums dnr: VLM 100109

VO Kulturmiljö; projektnr: 3-10-141

Länsstyrelsen dnr: 434-11015-09

Fastighetsbeteckning: Färnebo Ösby 9:1

Landskap: Västmanland

Län: Västmanland

Socken: Västerfärnebo

Kommun: Sala

Ägare-beställare: Håkan Persson
Färnebo Ösby 141
730 30 VÄSTERFÄRNEBO

Entreprenörer: Jan-Erik Bergström
Norr Salbo 169
730 71 SALBOHED

Kjell Wistrand
Norrgårdsbo 165
730 70 VÄSTERFÄRNEBO

Vagnbo Byggtjänst AB
Löjtnantsberg 102
733 94 SALA

Gärdsbo Gräv & Maskin AB
Sör Gärdsbo Lias 145
730 70 VÄSTERFÄRNEBO

Antikvarisk medverkan: Västmanlands läns museum
Antikvarisk expert Lisa Skanser
Karlskatan 2
722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-08-1